

Srećko Božičević, Kroz naše špilje i jame. Mala znanstvena knjižica Hrvatskoga prirodoslovnog društva, Zagreb 1983, 2—72.

Izpod peresa speleologa in fotografa, sicer inženirja geologije, je izšla knjiga »Kroz naše špilje i jame«. Uvod je napisal arheolog akademik Mirko Malez in v njem poudaril, da je delo namenjeno predvsem naši šolski mladini, da bi se spoznala s kraškimi pojavi pod spektrom dosedanjih znanstvenih raziskovanj. Knjižica predstavlja jugoslovanski kras v 18 krajših poglavjih. V njih obdela tipične lastnosti kraškega površja, delo vode na krasu, podzemeljski svet in človeka v tem svetu. V posebnih poglavjih v preprosti besedi prikaže arheološka najdišča v jamah, prikaže pa tudi jame kot zaklonišča. Zelo poučno pa je zlasti poglavje o varstvu kraškega površja in podzemlja.

Na kraju so pregledno navedene turistične jame v Jugoslaviji. Teh je trenutno v Jugoslaviji 34, od tega v Sloveniji 12, v Hrvaški 10, v Bosni in Hercegovini 6, v Srbiji 6. V Črni gori bo v juliju za turizem odprta Cetinjska jama, medtem ko v Makedoniji zaenkrat še ni urejenih turističnih jam.

V posebnem poglavju navaja avtor najdaljše jame in najgloblji brezna v svetu in v Jugoslaviji.

Vlado Božić, Vodič kroz uređene špilje Hrvatske. Založil Planinarski savez Hrvatske, Zagreb 1983, 2—32.

Znani hrvatski speleolog in predsednik speleoloških odsekov pri Planinarskem Savezu, ing. Božić Vlado, je v delu žepnega formata predstavil javnosti za turistične obiske urejene hrvatske jame. Avtor razdeli obiska vredne jame v pet skupin: v turistično urejene jame, v jame urejene v druge namene in v neurejene, pa vendar obiskovane jame.

Tako ima trenutno SR Hrvatska 10 turističnih jam: Veternica pri Zagrebu, Grigsova špilja pri Samoboru, Vrlovka pri Ozlju, Lokvarka pri Lokavi, Vrelo pri Fužini, Cerovačke špilje pri Gračcu, Vranjača pri Splitu, Modra špilja na otoku Biševo, Šipun pri Cavtatu in Golubnjača na Plitvičkih jezerih.

V posebnih poglavjih obdela tudi ostale jame. Napol urejenih jam je 14, majhne jame v štiri, za druge namene prirejenih jam je 7, za obisk možnih jam pa je 10.

Pri vsaki turistični jami je objavljena situacijska skica in slika, glavni podatki o jami in turistični opis. Knjižica dobiva na veljavi še posebej zato, ker je ob vsakem objektu objavljena glavna literatura o jami. Žal papir ni dovolj kvaliteten, da bi prišle številne fotografije do polnega izraza. Od 35 fotografij sta objavljeni na platnicah dve barvni fotografiji v dobri tehniki.

Na kraju nas informira delo tudi o speleoloških organizacijah v Hrvaški. Tako deluje v okviru Planinarskega saveza Hrvatske 14 speleoloških odsekov, ki pokrivajo hrvatski kras. Poleg teh deluje v Zagrebu Speleološko društvo Hrvatske, v Splitu »Špiljar«, v Pazinu društvo »Istra« v Požeju »Proteus«, v Zagrebu »Ursus spelaeus« in v Zagrebu tudi še Društvo za istraživanje i snimanje krških fenomena.

Škoda, da ta informativna knjižica služi lahko le domačim jamarjem in turistom, ker je izšla le na hrvatskem jeziku.

France Habe

Zbornik o jugoslovansko-poljskem geografskem seminarju

Geografska transformacija podeželja, Geographical Transformation of Rural Areas, Ljubljana 1983

Zbornik 3. jugoslovansko-poljskega geografskega seminarja, Ljubljana, Maribor, 19.—21. X. 1983

Zbornik 3. jugoslovansko-poljskega seminarja prinaša referate v angleškem jeziku. Tako je zanimiva vsebina dostopna tudi svetovni geografski javnosti, kar je toliko pomembnejše, ker je zlasti tovrstne problematike izpod peres jugoslovanskih geografov malo dostopne širši geografski javnosti v svetovnih jezikih. Ne glede na dokajšnjo pestrost predstavljene vsebine, je tudi s strani jugoslovanskih prispevkov opaziti nekatere poskuse kvalitetnega premika, predvsem v smislu metodoloških poglobitev in kvantitativnih pristopov. Škoda je le, da je malo kartogramov, saj kolikor jih je, so skoraj vsi v referatih poljskih geografov.

Prispevki poljskih geografov obravnavajo različne vidike geografske problematike podeželja, večina njih pa vsebinsko le sledi dolgoletnemu, v agrarno geografsko problematiko usmerjenemu raziskovanju posameznih referentov in institucije, iz katere prihajajo. Tako Jerzy K o s t r o w i c k i podaja kratek pregled iz zelo obsežne problematike metodoloških pristopov pri izdelavi kart izrabe zemlje v posameznih evropskih državah, W. S t o l a pa o funkcijski klasifikaciji podeželja, z opredelitvijo bioproduktivnih, tehnoproduktivnih in storitvenih elementov. V posebno skupino sodijo tehtni prispevki R. S c z e s n y a o spremembah v prostorski strukturi poljskega kmetijstva v sedemdesetih letih, W. T y s z k i e w i c z o dolgoročnih spremembah velikostne sestave zasebnih kmetij v obdobju 1950–80 in B. G a l c z y n s k e ter R. K u l i k o w s k e g a o gospodarskih učinkih zasebnih kmetij glede na njihovo velikost. Do neke mere se na to navezuje pri nas močno zanemarjena problematika o preobrazbi podeželskih naselij na Poljskem izpod peresa A. S t a s i a k a. Prav tako sintetsko, metodološko poglobljeno in genetsko so bila prikazana depopulacijska območja na Poljskem in migracije med Vojvodstvi v referatih P. F e r h a r d t a, M. P o t r y k o w s k e in A. P o t r y k o w s k e g a. Kot že večkrat doslej je geografsko problematiko preobrazbe poljskega podeželja zelo koristno dopolnil S. K o s t r o w i c k i z referatom o ekoloških osnovah razvoja podeželja.

Vsebinsko mnogo bolj raznoliki referati jugoslovanskih geografov imajo težišče na populacijski problematiki, še zlasti na migracijah med mesti in podeželjem ter s tem povezani depopulaciji. Tako govorijo prispevki M. P a n o v a o depopulaciji in V. D a s k a l o v s k e g a o urbanizaciji podeželja v Makedoniji, A. S t o j m i l o v a o vplivu umetnih jezer v Makedoniji na migracije, A. P u š k e o migracijskih tokovih v prištinski občini, R. S u b i ć a o migraciji v Bački, D. K l a d n i k a o dnevnih migracijah v ptujski občini ter K. R i s t i ć o posledicah izseljevanja iz JV Srbije na primeru Stare planine. Strukturne probleme prebivalstva obravnavajo referati S. Š t e r c a o splošnih gibanjih prebivalstva v obmestnih in drugih naseljih, H. I s l a m i j a o difuziji inovacij na podeželju Kosova ter M. P a k a o problematiki razvoja podeželja v Zahodni Sloveniji. Nekaj misli o načrtovanju prostorske organizacije podeželja v BIH podaja M. M i š k o v i ć.

Nekako zaokroženo podobo geografske problematike našega podeželja pa so prikazali v svojih prispevkih mariborski geografi z nekakšnim uvodnim referatom B. B e l c a o spremembah v izrabi podeželja in preobrazbi ruralne pokrajine v Sloveniji; B. K e r t poroča o deagrarizaciji in spremembah v strukturi gospodinjstev v obmestnih mariborske regije, L. O l a s o vlogi lokalnih mestnih središč in sezonskega zaposlovanja na migracije in sestavo prebivalstva v Prekmurju in V. B r a č i ć o socialno-geografskih procesih v manj razviti vinogradniški pokrajini.

Kljub delnim razlikam in prostorskim in vsebinskim obsegu obravnavane problematike ter skromnejšim metodološkim in kvantitativnim pristopom v delu prispevkov

jugoslovanskih geografov v primerjavi s prispevki poljskih geografov, predstavlja zbornik soliden prikaz dela geografske problematike podeželja. Ob zborniku *Geografske značilnosti preobrazbe slovenskega podeželja*, ki je izšel ob 60-letnici Geografskega društva Slovenije in nekaterih številc Geographice Slovenice, zbornikov z zborovanj slovenskih geografov ter še nekaterih drugih zbornikov, je to nedvomno še en soliden prispevek k poznavanju geografske problematike podeželja. Na koncu koncev gre za referate s specializiranega seminarja, kakršnih je na žalost pri nas vse manj, bilo pa bi jih potrebno čim več. Izgleda, da je le na tak način omogočen izid tako pomembnih rezultatov proučevanja našega prostora.

M. Pak

Geografska priročnika

Zemlja, velika ilustrirana enciklopedija. Mladinska knjiga, Ljubljana 1982, 271 strani, formata 22,5 × 29,5 cm.

Pred nami je slovenska izdaja v svetu zelo popularne enciklopedične izdaje »*The Joy of Knowledge The Physical Earth*«, ki jo je za izvoz Mladinska knjiga tiskala leta 1977. Originalna verzija enciklopedije in njen zvezek »*The Physical Earth*« predstavljata le približno polovico zvezka »Zemlja«. Iz uvodnih podatkov o knjigi ni razvidno, po katerem zvezku originalne verzije je preveden drugi del knjige, ki je v glavnem posvečen gospodarjenju človeka z naravnimi viri, od rudnin, energije pa do najrazličnejših oblik pridelovanja hrane. Zahtevne strokovne prevode in priredbo besedil je opravila zelo dobro cela vrsta slovenskih raziskovalcev. Spremno besedo slovenski izdaji na pot je napisal predsednik SAZU akademik Janez Milčinski, kjer med drugim pravi: »To so knjige za živo rabo, ...«. S tem mnenjem se lahko povsem strinjamo in to zlasti zato, ker ne gre za klasično obliko enciklopedije, temveč za moderno oblikovano enciklopedijo, katere temelj so zgoščeni enciklopedično napisani zaključeni problemski sklopi. Za ilustracijo navajamo nekatere od njih: anatomija Zemlje; Zemlja kot magnet; potovanje kontinentov; kartiranje Zemlje; Zemljino obličje; podnebje; morsko dno; onesnaževanje rek in jezer; tla živijo, itd.

V prvem delu knjige je podoba zemlje prikazana s celo vrsto kart in to je pravi mali ter kvalitetno izdelan atlas, ki ga še dopolnjujejo karte podvodnega reliefa. To so izjemno dopadljivo izdelane karte, ki nam na enem mestu in v celoti prikazujejo poglobljene poteze podvodnega reliefa Zemlje. Številne ilustracije, oprema in tisk so na zavidljivo visokem nivoju.

Milan Orožen Adamič

Atlas. Svet v številkah, države sveta. Mladinska knjiga, Ljubljana, 1983, 308 strani, format 21,5 × 30 cm.

Ta atlas je bil pripravljen po izdaji: B., I n g o l i č, A., M e d v e d, »*Atlas sveta za osnovne in srednje šole*«. Glavni urednik in prirejevalec te nove izdaje atlasa je bil B. I n g o l i č. Zasnovano slovenskega opisa in montažo napisov v njem je izdelal, pod vodstvom Vilija Kosa, Geodetski zavod SRS — oddelek za kartografijo. Kartografske osnove so v veliki večini posnete iz Diercke Weltatlas in Georg Westermann (1979 in 1982). Nekaj malega je tudi domačih kartografskih izdelkov (Geodetski zavod), ki pri-